

skrobek < *skrobać* cu sensul de „peniță”; *zimowicz* < *zimować* cu sensul de „repetent” și altele; cuvintele compuse: *kolorob*, *kolokreślownik* cu sensul de „compas”; *palpety* cu sensul de „muc de țigară”; *rykolet* cu sensul de „avion cu reacție” (p. 261) și altele. De asemenea este productivă derivarea sufixală a cuvintelor. De pildă, cu ajutorul sufixelor *-ak*, *-arz*, *-owicz* se formează substantive animate.

Graiurile sociale ale Varșoviei se caracterizează printr-un anumit stil afectat, fapt observat încă în secolul trecut de W. Przyborski în lucrarea sa intitulată *Stara i młoda prasa. Przyczynek do historii ojczyznej* (1866—1872). *Karłki ze wspomnień dziennikarza* (Presa veche și nouă. Anexă la istoria națională (1866—1872). Pagini din amintirile unui ziarist) și editată în anul 1897. Locuitorii Varșoviei considerau ca fiind elegant stilul de vorbire saturat de cuvinte având anumite sufixe diminutive. Această este și azi o trăsătură caracteristică a stilului de vorbire în Varșovia, de altfel remarcat nu o dată de cunoscutul satiric polonez Wiech (Ștefan Wiechicki) (vezi *Spokojna głowa*, Warszawa, 1953; *Café pod Minogą*, Warszawa, 1957 etc.).

Graiurile sociale ale Varșoviei sînt larg oglindite în operele unor scriitori polonezi ca Paweł Koźmiński (pseudonim Paul de Cos), cunoscut satiric din a doua jumătate a secolului XIX, Wiech, denumit „Plautul polonez al sec. XX” ș.a. Operele lui Wiech s-au bucurat de mult succes mai ales în rândurile tineretului. Scriitorul nu numai că a utilizat într-o largă măsură în operele sale materialul lingvistic existent în graiurile varșoviene, dar l-a și îmbogățit cu expresii și cuvinte noi, create de el în scopul ridiculizării eroilor săi, al sublinierii comicului situațiilor etc. „Wiechisme” nu o dată au devenit obiectul atacurilor din partea puriștilor. De pildă, se introduceau în scopul intensificării comicului cuvinte și expresii străine în forme denaturate: *inspekt historyczny* < *aspekt historyczny*; *foksdojcz* < *Volksdeutsch* și altele.

Între graiul varșovian al secolului XIX și graiurile contemporane există o anumită continuitate. Astfel, o parte din vechile cuvinte se folosesc și azi cu sensul primar: de pildă, din argoul studenților secolului XIX au trecut în graiul contemporan al studenților: *biba/bibka* „bețiv”; *frajda* „distracție, joc, petrecere”; *moneta* „bani”; *stary* „soț, tata, maestru, director”; *facetka* „față” etc. Unele cuvinte și-au schimbat sensul: comp. *akademik* în secolul XIX era folosit cu sensul „student”, iar în secolul XX înseamnă „clădirea în care locuiesc studenții”; în sec. XIX *wywnęszac się* „a povesti despre treburile personale”, iar acum înseamnă „a se minia” etc.

Słownik gwary warszawskiej XIX wieku (Dicționarul graiului varșovian din sec. XIX) reprezintă o completare prețioasă a monografiei. Însă fiecare din cele două lucrări este o lucrare complet independentă. Monografia conține un mic dicționar explicativ, cuprinzând cuvintele și expresiile incluse în monografie, iar *Dicționarul* este însoțit de un studiu în care se face caracterizarea generală a graiurilor varșoviene (p. 13—40), inclusiv una structurală (p. 41—70). În *Dicționar* se dau și explicații cu caracter lexicografic.

Dicționarul conține 930 de cuvinte dispuse în ordine alfabetică și 100 de ilustrații. Autorul a inclus în el variantele fonetice, derivaționale și ortografice ale cuvintelor. Explicarea cuvintelor se face pe plan structural-semantic și, de cele mai multe ori, în context, folosindu-se sistemul de indicații acceptat în lexicografie. De pildă:

SURPRIZA [surpriza] „niespodzianka”: Mamy nawet i miejsca prawdziwych surpriz.
Bog. *Wiz* 14. Pani Zedrzycka chciała tego roku sprawić mężowi surpryzę. *Wit Pust.* II, 282
< fr. surprise >

Sau:

UNTER: gw. węg. „podoficer”: Jedynie unter był wyraźnie wrogo względem nas usposobiony. *Lan. Wspom.* 86.

< skróć z nm. Unteroffizier >

Anexa la *Dicționar* — *Grupe de cuvinte cu sensuri apropiate* — prezintă o serie lungă de cuvinte și expresii cu sinonimia cea mai dezvoltată. De pildă, cuvîntul *wódka* „vodcă” în graiurile varșoviene are 133 de sinonime, *policjant* are 58 de sinonime etc.

Dicționarul lui B. Wiczorkiewicz nu este numai o culegere de cuvinte și expresii de care cititorul curios poate lua cunoștință; el este și un fel de enciclopedie a obiceiurilor și moravurilor societății poloneze din sec. XIX. Adevsea autorul se îndepărtează de la simpla explicare a cuvîntului, încearcă să pătrundă în istoria lui, scoțînd în evidență căile dezvoltării semantice, arătînd în ce mediu social și cu ce sens a fost folosit etc. Vezi, de exemplu, cuvîntul *człowiek* „om” care în *Dicționar* este însoțit de două note istorico-lingvistice, din care cititorul află etimologia cuvîntului respectiv, perioada pătrunderii lui în dialectele sociale, limbile intermediare, sfera lui de funcționare, sensul și funcția lui în limba — sursă.